

2) Консультаційна допомога учасникам навчально-виховного процесу в ЗОШ як один з важливих видів професійної діяльності вчителя.

3) Психологічна культура педагога.

Теоретична частина включає в себе ознайомлення педагогів з особливостями розвитку професійно важливих якостей вчителя, напрямами підвищення психологічної культури педагога, аналіз специфіки надання консультаційної допомоги учням та їхнім батькам, колегам тощо. Основними формами роботи в цій частині тренінгу є міні-лекція, сократична бесіда, кейс-метод, брейнсторминг.

Практична частина передбачає роботу за такими напрямами:

1) Аналіз основних проблемних питань, що повстають перед вчителями суспільствознавчих дисциплін під час здійснення ними професійної діяльності.

2) Розвиток комунікативних та організаторських здібностей педагогів.

3) Формування психолого-педагогічної компетентності вчителя суспільствознавчих дисциплін.

4) Формування мікронавичок консультування у педагогів.

5) Аналіз особливостей індивідуального стилю вчителів.

Практична частина тренінгу передбачає застосування засвоєних теоретичних знань в практичній діяльності педагогів, проведення інтерактивних вправ для розвитку психолого-педагогічної компетентності вчителів, формування навичок надання консалтингових послуг учасникам навчально-виховного процесу в ЗОШ.

Під час цієї частини тренінгу застосовуються такі методи активізації діяльності: розминки, психологічні вправи, мозкові штурми, аналіз поведінки в ігрових ситуаціях, рольові ігри, дискусія, обговорення.

Досвід проведення тренінгових занять з педагогічними працівниками в ТОКІППО засвідчив ефективність використання такої технології задля підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності вчителів, здатності вибудовувати взаємодію з суб'єктами навчально-виховного процесу в ЗОШ на основі педагогіки партнерства, розвиток у них відповідних професійно важливих якостей, сприяв формуванню індивідуального стилю діяльності педагога.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гринів О.І. Йосип Сліпий як історик, філософ, педагог. – Львів: Тріада плюс, 2012. – 276 с.
2. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>
3. Садова Т.А. Професійна компетентність та готовність до педагогічної діяльності: сутність і взаємозв'язок / Т.А. Садова [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/331/84/>
4. Чорна І.М. Формування психологічної готовності майбутнього вчителя до профорієнтаційної роботи у школі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / І.М. Чорна. — Київ, 2003. — 20 с.

УДК 159.923:37.035.6

Михальченко Н. В.,

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри педагогіки та загальної психології

РОЛЬ ВИХОВНОГО ІДЕАЛУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ У ФОРМУВАННІ ПАТРІОТИЧНОЇ РЕФЛЕКСІЇ ОСОБИСТОСТІ

Національне, духовне відродження передбачає виведення своїх етнічних, культурно-історичних коренів із сивої давнини, усвідомлення власної національної самобутності, окремоті свого народу від інших, пізнання в рідній культурі загальнолюдських цінностей. Національне відродження - це нагромадження творчої енергії всієї нації з опорою на її традиції, набутки починаючи від першоджерел культури, з метою піднесення рідного народу на високий сучасний рівень світової цивілізації. Важливу роль у формуванні патріотичної рефлексії відіграють виховні ідеали українського народу [1], [11].

В ієрархії проблем і пріоритетів сучасної освіти одне з найчільніших місць має належати формуванню у молоді практично-дійової, активно-перетворюючої спрямованості характеру і світогляду. Патріотична активність особистості повинна постійно підвищуватися в процесі виховання, формування рефлексії, переростати у відповідності до вікових особливостей, в громадсько-політичну, державницьку активність. Щоб сформувати у підростаючого покоління ідеали, необхідно, насамперед навчити їх визначати патріотичні цінності. Цінності - це вироблені в процесі становлення спільності своєрідні еталони, які мають вигляд колективних уявлень про дійсність і виконують функцію ідеалу - бажаної мети. З цінностями порівнюються події як у спільноті, так і поза нею, що зумовлює певне ставлення до них.

Національний виховний ідеал має тісний зв'язок з ментальністю народу, сприяє збереженню нашої духовної самобутності, нашого духовного „Я”, національної ідентичності [1], [11].

Виховні ідеали українського народу відіграють значну роль в формуванні патріотичної рефлексії особистості.

Спроби аналізу ролі родинних традицій у вихованні молодого покоління викладені в ряді праць учених П.І. Гнатенко [2], Я.Коменського [5], Ю.Д.Руденко [11], А. А. Марушкевич [10], В.І.Каюков [4].

Грунтовно вивчали родинні звичаї та обряди вчені-етнографи, історики, мовознавці, професійні педагоги і психологи: К. Д. Ушинський [12], Ю. Д. Руденко [11], М. С.Грушевський [3], І. Огієнко [8].

Традиції, звичаї та обряди об'єднують минуле й майбутнє народу, старші й молодші покоління, інтегрують етнічну спільність людей у високорозвинену сучасну націю [11, с.24]. Народні виховні традиції і звичаї - це дві взаємопов'язані між собою форми виховного впливу на дітей. Але звичаїв можна дотримуватись за звичкою, а традицій - свідомо, на основі переконання особистості в доцільності та суспільному значенні саме такої поведінки, мислення, діяльності. Тому більш правомірним є визнання традицій механізмом акумуляції та передачі наступним поколінням соціально цінного досвіду, соціальних установок, ціннісних орієнтацій з метою цілеспрямованого розвитку патріотичної рефлексії особистості.

Серцевиною народної практики є родинні виховні традиції. Це спосіб акумуляції та передачі наступним поколінням знань про родину, її духовно-моральні цінності та патріотичні ідеали, джерело інтелектуального та морально-етичного формування особистості, основний механізм стабілізації стосунків у сім'ї та родині [11, с.25].

Найповніше відповідаючи менталітету українців, вони вироблялись протягом усієї історії розвитку українського етносу і вбирають у себе різні аспекти життя, побуту, трудової діяльності родини, потребу в людському спілкуванні, совість, гідність, почуття спорідненості, добра і доброзичливості.

Психологічна сутність і значення родинних виховних традицій полягає в тому, що з ними діти ознайомлюються змалечку, коли вони найбільше піддаються виховному впливу. Родинні традиції прищеплюють патріотичні, трудові, естетичні якості поступово, дитина розвивається і виховується непомітно для самої себе, без насильства з боку дорослого. Мета родинних виховних традицій - розвивати в особистості працелюбність, доброту, чесність, справедливість, скромність, повагу до матері та батька, любов до Батьківщини, гостинність.

Як засіб формування патріотичної рефлексії особистості родинні виховні традиції виконують такі функції: пізнавальну - дають знання про родовід, родинні, родинно-громадські стосунки; конструктивну - визначають методи впливу на дитину; комунікативну - виробляють нормативи доброзичливих взаємовідносин між членами родини; організаційну - встановлюють режим праці і відпочинку; суспільну - формують світогляд, патріотичні засади особистості; соціальну - допомагають визначити особистості типи соціальної взаємодії з іншими людьми в конкретних історичних умовах [7].

Розбудова української держави ставить на порядок денний надзвичайно важливе питання - виховання справжнього громадянина і патріота рідної землі. Лише люди, безмежно віддані українській патріотичній ідеї, здатні відстояти незалежність, соборність України. Сприяти накопиченню екологічних знань, виховувати любов до рідної природи, прагнення берегти, примножувати її - це невідкладне завдання як патріотичного виховання, так і екологічного виховання.

Цілком очевидна сила впливу екологічної культури батьків, через знання народного календаря, що сприятиме позитивному ставленню до природи.

Почуття прекрасного, що лежить в основі любові до природи, необхідно формувати в людині з дитинства. Провідна роль у цьому процесі має належати сім'ї. Батькам треба виховувати в дитині вміння любити і розуміти природу з усіма її властивостями, тому що любов до природи передбачає також виховання почуття відповідальності за неї перед майбутніми поколіннями. Люди повинні передати у спадок своїм нащадкам не пустелю, а родючу землю. Кожна людина повинна відчути себе господарем рідної країни [9].

Зміст цих провідних наукових понять є тією підвалиною, на якій можна успішно формувати глибоку і багатогранну особистість, громадянина України, що сприятиме розвитку патріотичної рефлексії [6, с.34].

Високий рівень національної самосвідомості особистості як її ідентифікації себе самої до певної нації можливий лише за умови наявності в її свідомості певної кількості підстав для такої ідентифікації: спільність мови, кровна спорідненість із духовною культурою. Необхідно звернути увагу на наявність спільних психологічних особливостей характеру, менталітету, рефлексії. Етнічна ідентичність виступає психологічною основою етнополітичної мобілізації, яку ми розглядаємо як готовність людей, з'єднаних за етнічною ознакою, до групових змін з метою реалізації національних інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ващенко Г. Виховний ідеал: Підручник для педагогів, вихователів, молоді і батьків. - 3-е вид. - Полтава: Техніка, 1994. - Т.1. - 364 с.

2. Гнатенко П.І. Український національний характер. - К.: Либідь, 1997. – 234 с.
3. Грушевський М.С. Про українську мову і українську школу. – К.: Веселка, 1991.- 234 с.
4. Каюков В.І. Виховуємо патріотів України. - Кіровоград: ООО Имекс ЛТД. - 2000. - 234 с.
5. Коменский Я.А. Великая дидактика. – М.: Изд. дом Шалвы Амонашвили, 1996. – 224 с.
6. Михальченко Н.В. Психологічні особливості розвитку патріотичної рефлексії в молодшому шкільному віці // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2005. - № 9(33). – С. 153-161.
7. Михальченко Н.В. Психологічні умови формування патріотичної рефлексії молодшого школяра в сім'ї // Психологія і суспільство. - №1(19), Тернопіль, 2005. – С. 69-76.
8. Огієнко І. Рідна мова і культура народу // Шляхи виховання й навчання. - Львів: Знання, 1934. - Ч.1. – С. 26-31.
9. Потапчук Л.В. , Савчук Н.А. Виховання екологічної культури у молодших школярів // Актуальні проблеми психології / Зб. наук. праць Інституту психології ім. І.І.Костюка АПН України. / За ред. Максименка С.Д. – Том 7. Випуск 5. Частина 2. - К.: Міленіум, 2005. – С.161-170.
10. Родинна педагогіка: Навчально-метод. Посібник / А.А. Марушкевич, В.Г. Постовий, Т.Ф. Алексеєнко та ін. - Київ: Парапан, 2002. - 216 с.
11. Руденко Ю. Основи сучасного українського виховання. - К.: Видавництво ім. Олени Теліги, 2003. - 328 с.
12. Ушинський К.Д. Про народність у громадському вихованні // Вибр.пед.твори: У двох томах. - К.: Вища школа, 1993. - Том 1. - С. 43-103.

УДК 37.035.7

Олексюк О. Є.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського,
кафедра педагогіки та загальної психології

МОРАЛЬНІ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Формування моральної складової військовослужбовця відбувається в процесі самоусвідомлення особистісного виміру власного буття і вироблення в людини ставлення до самої себе. Цим визначається прагнення до розпізнання та розкриття індивідуальних якостей кожної особи, з якою налаштовуються стосунки. Високі ідеали, за словами В. О. Сухомлинського, не можуть бути доступними людині безсердечній, не здатній до переживань. Безсердечність породжує байдужість до людей, байдужість спричиняє егоїзм, а егоїзм – жорстокість [4, с. 112]. Розуміння цього і визначає актуальність формування у військовослужбовців саме моральних якостей особистості.